

חרב משה בזנים פוריטינפקי
ברוקלין, ג. י.

פיומן כג

(א) מילה בשבת לתינוק הנולד ע"י
סיוע הרופא, (ב) מילה בשבת
במקום חילול שבת

ראיתי ב"הפרדס" תשרי תשל"ב, שני מא-
מרים בענין מילה בשבת הנוגעים להלכה
למעשה, אשר לפיענ"ד יש להעיר עליהם, כי
אפשר לצאת מהם מכשול במצוה זו.

(א) מ"ש הגאון זקן ההוראה מהר"ר י"א
הענקין שליט"א בטוב ובנעימות וכו' שם בסי'
ב', ח"ל: ידועה הוא שכהיום רוב הלידות
נעשים בעזרת רופאים, והרבה רופאים רגילים
להקדים את זמן הלידה קודם תשעה חודשים
ע"י תחבולות שונות. לפענ"ד אין למול בשבת

אפשר היה לה להתעבר מקודם תהא נאמנת,
כי טענתה אינה מתנגדת להרוב רק היא
נותנת טעם ואמתלא שלא היתה יכולה להת-
עבר מקודם וע"כ היא מן המועט.

(א) ועוד עלה בדעתי לומר שיש עוד ספק
דהיינו לתלות שנתעברה מבעל הראשון קודם
שנתן לה הגט מכח רוב בעילות תולין בבעל,
ואף שנתגרשה ממנו בערכאות מ"מ לפי הדין
עדיין היא אשתו. אמת שיש לומר כיון ש-
נשאה להשני ודרה עמו כאיש ואשתו בכגון זה
לא אמרינן שתולין דרוב בעילות מן הבעל
הראשון, עיין בפ"ת ס"ד אות כ"ג מה שהביא
בשם בשמים ראש וחמדת שלמה, אך יש גם
לצדד דרך התם שלא היתה נשואה מקודם
לאיש, רק שדבקה באיש הזה וחיתה עמו כאיש
ואשתו בזה אמרינן שתולין רוב בעילות ממנו
כמו בבעל, אבל אם היתה נשואה לאיש מ-
קודם ע"י חו"ק רק נתגרשה ממנו בערכאות
ונשאה לאיש אחר בערכאות דינה כמו שזינתה
אפשר שתולין דרוב בעילות בבעל הראשון
שעדיין היתה נשואה לו. ואולי בנ"ד הבעל לא
היה מצוי לו או היה במדינה אחרת. — ואיך
שיהי' אין אני רואה להחליט שהיא ממורת
ודאית.

מהר"י ענייל סי' ל"ה באריכות. ועיי' בסי'
קצ"ח ששם נאמנת דוקא במגו משום דאיתרע
חזקת כשרות שלה כמו שביארו האחרונים.
היינו דוקא לגבי דידה.

(ח) וכן דעת כמה גדולי אחרונים, דיש
נאמנות לע"א לברר או מטעם בריא, השו"מ
בכמה תשובות, ועיי' בשו"ת ברכת רצ"ה סי'
ד' העלה להלכה דאף בדבר שבערה עד אחד
נאמן כשאינו מעיד נגד הרוב משום שאינו
רק מברר את הדבר.

(ט) וביריד סי' רס"ב ס"ד פסק המחבר ואם
הוציא ראשו חוץ לפרחדור מבעוד יום או
ששמעו אותו בוכה אפילו נולד אחר כמה ימים
מונה לו ח' ימים מיום שיצא ראשו או מיום
ששמעו אותו בוכה. ועי' כתב הרמ"א וי"א
דוקא בסתם אבל אם אמו אומרת דהתינוק היה
מונה בבטנה וכו' אע"פ ששמעו בוכה מונין לו
מיום הלידה וכו' מ"מ האשה נאמנת לומר
שהיה מונח כמו בשאר פעמים ובכה. הרי
שפסק הרמ"א הלכה למעשה דאשה נאמנת ב-
טענת בריא אף נגד רובא דליתא קמן — רובא
מסברא. ובאמת לפי המסקנא שם בש"ס חולין
כתב רש"י דגם רובא דליתא קמן ילפינן מאחרי
רבים להטות, וכבר העיר על זה מהר"ץ חיות
בהגהותיו שם.

(י) והנה בנ"ד יש עוד ספק דאף דהאשה טו-
ענת שנתעברה מבעלה השני מ"מ הרבה
פוסקים ס"ל דאף בזה יש לומר דלמא מנכרי
נתעברה דרוב נכרים, ועיי' בית שמואל סי'
ד' ס"ק נ"ב ובנתיבות לשבת סי' ה' ס"ק ב',
וכבר הסכימו רעק"א והב"מ (עיין בשו"ת
רעק"א מן סי' ק' עד ק"ד) דלמא נתעברה
מנכרי מצרפין לספק דלא כהב"ש, וא"כ בנ"ד
אפשר לומר באמת שנתעברה מנכרי, אך מחמת
בושה אומרת שנתעברה מבעלה. וא"כ אף אם
גניח דרוב ילדות לט' הוי כודאי מ"מ אם
אומרת שלא היתה יכולה להתעבר מקודם
מחמת שהיתה שופעת דם (וכבר החליט כן
הגאון בסדרי טהרה בסי' קצ"ט להלכה שאינה
יכולה להתעבר אז) תהא נאמנת במגו שהיתה
יכולה לומר שנתעברה מנכרי ובטענה זו לא
היתה מתנגדת להרוב, כי באמת ילדה לט'
רק שנתעברה מנכרי, גם עכשיו שאומרת שאי

וביחכ"ם לידה כזאת שהרופא הקדים את הזמן. עכ"ל.

ואיני מבין מהי כוונתו בזה. אם ר"ל דהוי כמו שגולד קודם זמנו, ז"א כיון שהוא בחדש הט' ולרוב לאחר ט' ונגמר שערו וצפרניו הרי זה ולד גמור וגימול לח' בשבת (ובספרי "ספר הברית" הנדפש עכשיו ויופיע אי"ה בקרוב, הארכתי שם בסי' רס"ב אות פ"ה בענין בן הנולד קודם שכלו לו חדשיו ונגמר בחוץ בכלי הנקרא אינקבייטאר, בדברי הש"ג פרק ראד"מ בשם המרדכי שפי' דברי ת"ק שם איזה בן ח' כל שכלו חדשיו, שהכוונה שממתינין לו עד שיכלו לו ח' חדשים בחוץ באויר ה' עולם ואז יהיה בן קיימא. עי' ח"ס אהע"ז ח"ב סי' ס"ט. אבל אינו שייך לנ"ד כנ"ל). ואם כוונת הגרי"א שליט"א דאין זה בגדר לידה הרגילה והוי כמו יוצא דופן שאינו דוחה שבת, הלא מפורש בגמרא (שבת קל"ה) למ"ד דיוצא דופן אינו דוחה שבת הוא רק משום הדרשה אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה וגו' וביום השמיני ימול וגו' כל שאמו טמאה לידה דוחה שבת, ויוצא דופן אין אמו טמאה לידה משום דלא ילדה במקום שמזרעת ע"ש בגמרא. אי"כ מבואר דמה שסייעו להלידה לא איכפת לן, רק משום שאין אמו טמאה לידה, וזה לא שייך בנ"ד. (ובספרי הנ"ל סי' ר"ס אות מ"ח וסי' רס"ב אות צ"ו הבאתי דברי ר"ח חגיגה דף ט"ז שכתב שם בענין אשה שנתעברה באמבטי, וזה מעשה נסים הוא ואינה טמאה לידה שאין אני קורא בה אשה כי תזריע עכ"ל, והארכתי שם אם בזה רק בנתעברה ממילא שהוא דרך גס או כן יהיה הדין גם בתינוק הנולד ע"י הזרעה מלאכותית שאין אמו טמאה לידה וממילא אין מילתו דוחה שבת. וגם זה אינו שייך לכאן כנ"ל). ע"כ לענ"ד אין לדחות ח"ו מילת ח' אפילו בשבת.

(ב) בהפרדס הנ"ל, סי' י"ג, כותב הר"י שמעון ארי' שווארץ, שאלה אם מותר למול אצל מחללי שבת שידוע שהברית יגרום שיתאספו הקרובים בחילול שבת. וכתב שם כיון דחז"ל אסרו לולב ושופר משום חשש שמא יעבירו ד' אמות בשבת בשוגג כ"ש כאן שידעין אנו בודאי שנגרום חילול שבת.

ואח"כ הביא שם מ"ש בס' שו"ת בית חמישאי שכ' וז"ל, ידעתי גם ידעתי דרבנים אחדים מגאוני גאליציא אמרו במי שהוא ואשתו מר' מרים לחלל שבת בפרהסיא במלאכה דאורייתא אין מלין את בניהם בשבת וכו' (עכ"ל) ומסיק הר"י הנ"ל הרי הדבר ק"ו בן בנו של ק"ו אם אסרו למול בשבת היכא שליתא חילול שבת רק משום גדר וקנס בודאי יאסרו מילה בשבת במקום שיש חילול שבת בפרהסיא וכו'.

הנה שאלה זו כבר נשאל מאת מאוד דורנו הגרמ"פ שליט"א, בספרו אגרות משה, ירד סי' קנ"ו, וכתב שם ח"ל: לע"ד אף שודאי יש איסור על האדם לילך למקום שעוברין על איסורי תורה וראיה ממה שאיתא ביומא דף ע' שיש מצוה לראות בעשיית מצוה משום ברוב עם ה"מ וכו' ממילא שמעינן דלראות בעבירה יש איסור דהא ברוב עם הוא ח"ו בויון מלך. מ"מ מסתבר שאין לבטל בשביל זה מצות מילה בזמנה שחיובה על כל ישראל וכ"ש על המוהל שליכא מוהל אחר שעליו החיוב כו' אבל תיכף אחר מעשה המילה אין להשאיר שם עכ"ל. הנה איסור לראות בעוברי עבירה מבואר בתוספתא שבועות פ"ג ה"ג רבי אלעזר בן מתאי אומר אין אדם מתחייב (לשמוע) אא"כ חטא שנא' נפש כי תחטא ושמעה וכן היה ר' אלעזר בן מתאי אומר הרואה עוברי עבירה (נסכת"י) מתחייב לראות הרואה עושה מצוה זכה לראות, עכ"ל.

ומש"כ שם ב"הפרדס" מהגמרא שגזרו לענין שופר ולולב כו', הנה ידועה קושית הראשונים מדוע לא גזרו במילה בשבת שמא יעבירו וכתבו הרבה תירוצים, עי' בר"ן סוכה וה"ר ריטב"א שם שכ' אי משום שמילה מסורה רק לאומן או משום דמילה גופיה הוי מלאכה דדוחה שבת לא רצו לגזור, והדברים ארוכים, עכ"פ לא גזרו בזה, כמובן הם לא דברו רק על שמא יעבירו ד"א, אבל גזרו להעביר אפילו דרך כרמלית בשבת בשביל מילה כמבוי פראד"מ. וכ"ז במלאכה בשביל המילה עצמה ומכשירה, אבל מה שנגרם חילול שבת ע"ז לא מצינו שגזרו, אע"פ שיש לנו ק"ו שראוי לגזור, ידוע מ"ש המג"א סי' ש"א סקנ"ח כיון דלא גזרו בימיהם אין לנו לחדש גזירה ע"ש.